

Isaan kafaran [erga duune booda] hin kaafamnu
jechuu dubbatan. «Eeyyeen! Gooftaa kiyyatti
kakadhee, dhugumatti isin ni kaafamtu. Ergasii wanti
dalagdan hunduu isinitti himama. Sunis Rabbiin
irratti salphaadha.» jedhiin. Al-Qur'aan 64:7

Jireenya Duâ€™TMaan Boodaa

Description

Dur irraa kaase hanga ammaatti gaafin, â€Eessaa kaâ€™TMee garam deemaa jira?â€• jedhu sammuu dhala namaa dhamaasaa kan jiruudha. Deebii kanaa ima barbaadu. Garuu madda sirrii keessa waan hin barbaannef baayâ€™TMeen isaanii argachuu hin dandeenye. Gaafiin â€Duâ€™TMaan booda jireenyi ni jiraa?â€• jedhu wal-dhabbii fi mormii baayâ€™TMee kan kaase fi ammas kan kaasaa jiruudha. Namni erga duâ€™TMee ni kaafamaa moo akkanumatti biyyee taâ€™TMee hafaa? Osoo hin kaafamiin biyyee taâ€™TMee kan badu yoo taâ€™TMee, maaliif uumame ree? Seenaa keessatti mootummoonni abbaa irree cunqursaa fi miidhaa hangana hin jedhamne ilma namaa irraan gahanii jiru. Cunqursaa fi hacuuccaa raawwatan kanaaf mana murtiitti dhiyaatanii osoo hin adabamin duâ€™TManii jiru. Cunqursaa raawwatan kanaaf osoo hin gaafataminii fi hin adabamiin akkanumatti biyyee taâ€™TManii ni hafuu? Gaafii kanaa fi kan kana fakkaatan of gaafachun yoo itti xinxallanii fi qoratan, duâ€™TMaan booda jireenyi akka jiru amanuun wanta nama dhibuu miti.

Kana Beektu Laata?

Jireenyi ilma namaa marsaa afur qabdi.

Marsaan 1ffaan garaa haadhaa keessa

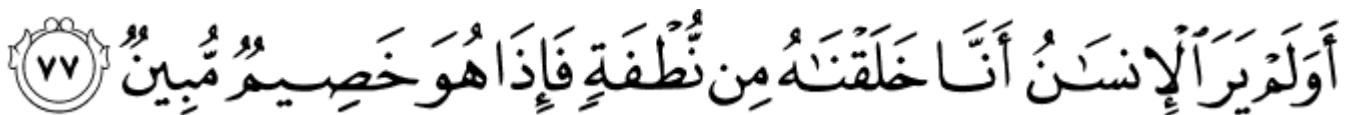
Marsaan 2ffaan addunyaa tana keessa

Marsaan 3ffaan garaa dachii (awwaalcha) keessa

Marsaan 4ffaan Jireenya boodaa (Aakhiraati), iddoon jireenya isaa/ishii jannata yookiin jahannam.

Rabbiin jahannam irraa nu baraare qubannaa keenya Jannata haa taasisu.

Tolee, ilmi namaa eessa akka kaâ€™TMee osoo yaadate fi itti xinxalle garam deemaa akka jiru salphatti beekaa. Uumama jalqabaa dagachuu isaatu garam akka deemu isa wallaalchise. Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™TMaala) haala kanaan ilma nama akka xinxallan affeera.

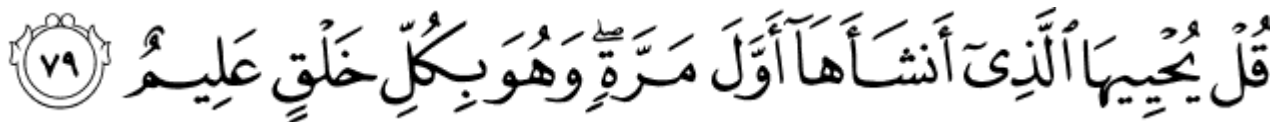
â€œSila ilmi namaa akka Nuti bishaan saalaa irraa isa uumne hin arginee? Yeroma san inni mormaa ifa bahaa taâ€™™ee argama.â€™• Suuratu Yaasin 36:77

Û`ÛŽØ¶ÛŽØ±ÛŽØ“ÛŽ Û„ÛŽÛ†ÛŽØ§ Û ÛŽØ«ÛŽÛ„Û•Ø§ Û`ÛŽÛ†ÛŽØ³Û•ÛŠÛŽ Ø®ÛŽÛ„Û•Û•ÛŽÛ‡Û•Û– Û•ÛŽØ§Û„ÛŽ Û ÛŽÛ† ÛŠÛ•ØÛ•ÛŠÛ•ÛŠ Ø§Û„Û•Ø¹Û• Ø,ÛŽØ§Û ÛŽ Û`ÛŽÛ‡Û•ÛŠÛŽ Ø±ÛŽÛ Û•ÛŠÛ Ûœ

â€œFakkeenya Nuuf godhuun uumama isaa dagatee, â€œLafee erga bututtee booda eenyutu jiraachisa?â€™• jedha.â€™• Suuratu Yaasin 36:78

Uumama jalqabaa dagachuun gaafi armaan olii akka dhiyeessanii fi duâ€™™aan booda jiruun jiraachu akka morman nama taasisa. Duâ€™™aan booda lamuu kaafamu ragaa maalii qabnaa? Ragaaleen duâ€™™aan booda lamuu kaafamun akka jiru agarsiisan lakkoofsa hin qaban. Garuu ammaaf, Aayata (Keeyyatoota) Qurâ€™™aanati fi Hadiisa sahihi of daangeessun muraasa isaanii ni ilaalla.

Ragaa 1ffaa: kuni nama gaafi armaan olii gaafateef deebii kennameedha.

â€œKan yeroo jalqabaa ishii (lafee) uumetu jiraachisa.â€™• Jedhi. Inni uumama hundaa Beekaadha. â€™• Suuratu Yaasin 36:79

Kuni lafeen erga bututtee booda jiraachisuun akka dandaâ€™™amu raga tokko. Jechi Rabbii, â€œ**Kan yeroo jalqabaa ishii (lafee) uumetu jiraachisa**â€™• jedhu, ragaa jala muraa fi ifa baha ilmi namaa lamu deebifamu (kaafamu) agarsiisudha. Akkuma Rabbiin jedhe,

Û`ÛŽÛ‡Û•Û•ÛŽ Ø§Û„Û•ÛŽØ°Û•ÛŠ ÛŠÛŽØ“Û•Û–ÛŽØ£Û• Ø§Û„Û•Ø®ÛŽÛ„Û•Û•ÛŽ Ø«Û•Û Û`ÛŽ ÛŠÛ•Ø¹Û•ÛŠØ“Û•Û‡Û•Û•ÛŽ Û•ÛŽÛ‡Û•Û•ÛŽ Ø£ÛŽÛ‡Û•Û•ÛŽÛ†Û•Ø¹ÛŽÛ„ÛŽÛŠÛ•Û‡Û•

â€œInni (Rabbiin) Kan uumiinsa jalqabu ergasii kan deebisuudha. [Deebisee kaasun] Isa irratti garmalee salphaadha.â€™• Suuratu ar-Ruum 30:27

Akka sammuu keenyattu wanta haarawa uumutu salphaadha moo wanta bade deebisutu salphaadhaa? Wanta bade deebisutu salphaadhaa mitiree? Kanaafu, ilma namaa erga duâ€™™e deebisee jiraachisuun wanta Rabbiin irratti ulfaatu ree? Kana itti xinxalluun lamu kaafamun akka jiru amanuun wanta ulfaatu miti.

Ragaa 2ffaan jecha Rabbii, â€œ**Inni uumama hundaa Beekaadha**.â€™• Suuratu Yaasin 36:79 Rabbiin uumamtoota hundaa kan beeku taâ€™™ee osoo jiru akkamitti deebisuu dadhabaa? Wantoota akkamitti akka uumu fi akkam akka taâ€™™anis ni beeka. Uumamtoota lamuu deebisuu gonkuma hin dadhabu.

Ragaan 3ffaan

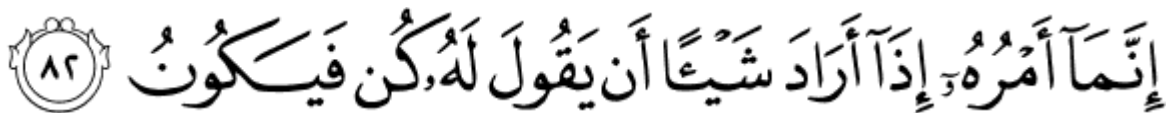
Ø£ÙŽÙˆÙŽÙˆ,,ÙŽÙŠÙˆØ³ÙŽ Ø§Ùˆ,,ÙˆÙŽØ°ÙˆÙŠ Ø®ÙŽÙˆ,,ÙŽÙˆ,ÙŽ
 Ø§Ùˆ,,Ø³ÙˆÙŽÙˆ ÙŽØ§ÙˆÙŽØ§Ø°ÙˆÙˆÙŽØ§Ùˆ,,ÙˆØ£ÙŽØ±ÙˆØ¶ÙŽ ØˆÙˆ
 Ùˆ,ÙŽØ§Ø°ÙˆØ±ÙˆØ¹ÙŽÙˆ,,ÙŽÙˆ%Ùˆ° Ø£ÙŽÙˆ† ÙŠÙŽØ®ÙˆÙˆ,,ÙˆÙˆ,ÙŽ Ùˆ
 Ø«ÙˆÙˆ,,ÙŽÙˆ†ÙˆÙˆ ÙŠ ØˆÙŽÙˆ,,ÙŽÙˆ%Ùˆ° ÙˆÙŽÙˆ†ÙˆÙˆÙŽ
 Ø§Ùˆ,,ÙˆØ®ÙŽÙˆ,,ÙˆÙŽØ§Ùˆ,ÙˆØ§Ùˆ,,ÙˆØ¹ÙŽÙˆ,,ÙˆÙŠÙˆ Ùˆ

â€œSila Inni samiwwanii fi dachii uume fakkaataa isaanii uumuu irratti dandaâ€™a mitii?
 Eenyen (dandaâ€™adha)!Inni akkaan uumaa, Beekaadhaâ€™ Suura Yaasin 36:81

Aaya tana akka ifa taâ€™uuf karaa biraatin,â€œSila Rabbiin Samiiwwanii fi Dachee uumuu hin
 dadhabin ilma namaa lamu uumuun Isa dhibaa? Rabbiin kan akkaan waa uumu, ammas Rabbiin Beekaa
 dhaâ€™.

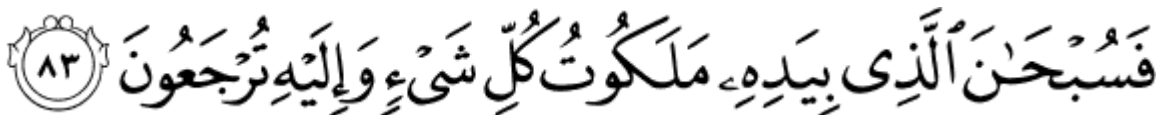
Dhugumatti uumamni samii fi dachii uumama ilma namaa caalaa guddaadha. Kan wanta guddaa uumu
 dandaâ€™u wanta xiqqaa uumun Isa hin dhibu.

Ragaa 4ffaa: â€œInni akkaan uumaa, beekaadha.â€™ Suura Yaasin 36:81 Jechi al-Khallaq jedhu
 sifaata (amala) Rabbi olâ€™aanuti. Amala itti fufinsaa agarsiisa. **Al-khallaq** jechuun **yeroo hundaa**
keessatti wantoota hundaa kan uumuu jechuudha. Kanaafu, Rabbiin Al-Khallaq (yeroo hundaa kan
 uumu) waan taâ€™eef lafee yeroo lammataaf jiraachisun Isatti hin ulfaatu jechuudha.

Ragaa 5ffaa:

â€œAjajni Isaa yoo waan tokko fedhe, â€œTaâ€™iâ€™ jechuma qofa; yoosu taâ€™a.â€™ Suuraa
 Yaasin 36: 82

Rabbiin Qulqullaaâ€™man oltaâ€™e wanta tokko yoo fedhe, fedhii Isaa wanti jalaa kuffisu tokkollee hin
 jiru. â€ˆTaâ€™iâ€™ jennaan yeroma san taâ€™ee argama.

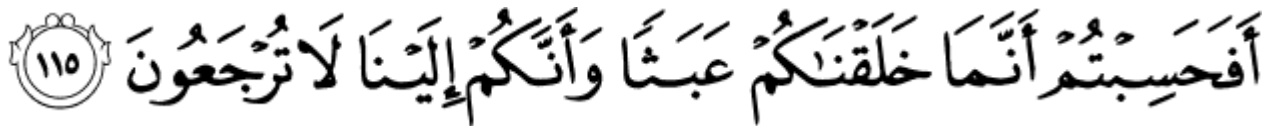
Ragaa 6ffaa:

â€œRabbi mootummaan waan hundaa harkaa Isaa jiru qulqullaaâ€™e. Garuma Isaatti
 deebifamtu.â€™ Suura Yaasin 36:82

Rabbiin subhaana jechuun of qulqulleessa. Hanqinna fi dadhabbinna kamirraayyu of qulqulleessa. Lafee
 erga bututte deebisu dadhabuu irraayis of qulqulleessa. Lafee bututte deebisuu akka dandaâ€™u ni
 mirkaneessa.

Ragaa 7ffaa: â€œGaruma Isaatti deebifamtu.â€• Suura Yaasin 36:82

Uumamtoota kanniin Rabbiin uumun ergasi wanta gaariitti isaan ajajuun, wanta badaa irraa isaan dhowwuun, Ergamtoota isaaniiif erguun, lolli muâ€™iminaa fi kaafira jiddutti uumamuun ergasii dhimmichi herreega (hisaaba) malee akkanumatti hafuun gamnummaa irraayyi miti. Kana irra, lamu kaafamun wanta hin oolledha. Kuni ragaa sammuuti. Namni wanta badaa fi cunqursaa hojjate, yakka raawwateef osoo hin adabamin yoo duâ€™e, ergasi akkanumatti badee ni hafa? Mootummonni abbaa irree cunqursaa hangana hin jedhamne raawwatan mee seenan haa lakkaaâ€™u. Cunqursaa fi hacuccaa san hundaaf akkanumatti osoo hin adabamin ni hafu? Gonkumaa hin hafan. Ni kaafamu, gara Rabbii ni deebifamu.

â€œSila Nuti taphumaaf waan isin uumnee seetu (yaaddu)? Ammas isin gara Keenyatti deebifamu dhabuu yaaddu?â€• (Suuraa Al-Muâ€™uminuuna:115)

Ragaa 8ffaa: â€œSila namni akkanumaan dhiifamu yaadaa? Sila inni bishaan saalaa kan dhangalaafamu irraa hin turre? Ergasii dhiiga ititaa taâ€™mee, [achi nama godhee] uumee guute. Isa irraas cimdii lama dhiiraa fi dhalaa taasise. Sila [Rabbiin akkas godhe sun] duâ€™aa jiraachisu irratti dandaâ€™aa mitii?â€• Suura Al-Qiyaama:36-40

Mee uumamu keenya itti haa xinxallinu. Bishaan saalaa dhangalaâ€™a furrii fakkaatu irraa Rabbiin nu uume. Furrii san irraa eenyutu nama uumuu dandaâ€™aa Rabbiin malee? Ofii of uumu dandeenyaa? Bishaan furrii fakkaatu kana irraa nama akkana bareedu kan uume akkamitti lafee bututte nama godhee deebisuu dadhabaa? Dhugumatti Rabbiin ilma namaa ni kaasa.

Ragaa 9ffaa: Mallattoolee Guyyaa Qiyaamaa (Kaafamaa) agarsiisan: Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aala) akkana jedha:

â€œSila Qiyaaman tasa Isaanitti dhufu malee maal eegu? Mallattooleen ishii dhufaniiru. Yeroo ishiin isaanitti dhufte gorfamuun isaanii akkamitti isaaniiif taâ€™a?â€• Suura Muhammad (47):18

Dhugumatti mallattooleen guyyaa qiyaama baayâ€™een isaanii dhufanii jiru. Mallattoolee kanniin keessaa kan yeroo amma ana dinqisisuu fi Guyyaa Qiyaama na yaadachisu Hadiisa Rasuulaa (SAW) armaan gadi kana: Abu Hureyraan akka gabaasanitti Ergamaan Rabbii (SAW) akkana jedhan:

â€œNamoota gosa lamaa warra ibiddaa irraa taâ€™an kanneen ani amma hin agarretu dhufa. Isaanis; 1ffaa: namoota qaccee (halangee) akka eegee horii fakkaatu qabanii fi qaccee kanaan namoota ittiin reebaniidha. 2ffaa: dubartoota uffatanii garuu qullaa taâ€™an. Ofiillee dabanii namootas baditti kan dabsaniidha. Mataan isaanii akka dalluu gaala bukhti gara tokkotti dabuuti. Jannata hin seenan, fooli ishiis hin argatan. Fooliin ishii fageenya hanganaa hanganaa irratti osoo argameyyu.â€• [Sahiih Musliim 2128](#)

Namoonni qacceen (halangeen) nama tuman (reeban) baay'een isaanii mana hidhaa keessatti. Kuni nurraa dhokataa ta'uu danda'a. Haa ta'uu malee, dubartoota uffatanii garuu qullaa deeman wanta guyya guyyaan arginuudha. Uffatte garuu wanta xiqqoo qaama ishii hin haguugne ofirra keette. Rasuulli fedhii ofitiin kan hin dubbanne dhuguma jedhan. Nageenyi fi rahmanni Rabbii isaan irratti haa jiraatu. Wanti waggoota 50 ykn 100 dura hin jirre kunoo amma argame. Namoota qacceen nama tuman ykn dubartoota qullaa deeman kanniin yommuu argitu, guyyaan Qiyaamaa akka dhuftu mirkaneefachuun hojii gaggaarii hojjachuun akka of qopheessitu si taasisa.

Mallatooleen guyyaa Qiyaamaa baay'ee fi guyya guyyaan mul'ataa kan jiraniidha. Namni qaruteen mallatoolee kanniin irratti xinxalluun yeroon of qopheessa.

Namni Guyyaa Qiyaamatti erga amane of qopheessu qabaa malee, Guyyaan Qiyaamaa yoom dhufti? Dhugaa kan dubbatan yoo taatan abbooti keenya deebisaa mee? jechuun mormu hin qabu. Guyyaan Qiyaama guyyaa fi sa'aati kanatti dhufti wanta ofirraa jennu miti. Guyyaa itti dhuftu Rabbiin qofatu beeka. Wanti ni dhufa jedhame guyyaa Rabbiin fedhe osoo hin dhufin hin hafu.

Guduunfaa

Du'aa kaafamuun madaala haqaa dhaabufi. Dhugumatti Qiyaaman dhufaa jirti. Akka lubbuun hundii waan hojjatte mindeefamtuuf jecha ishee dhoksuuttin dhihaadha. Namni isheetti hin amaniin, kan fedhii isaa hordofe ishee irraa si hin garagalchin! (Yoo isa hordofte) ni badda. Suuraa xaahaa:15-16

Dhaloonni tokko darbee dhaloonni biraa dhufuun guyyaan qiyaama hin dhuftu jechu miti. Guyyaa tokko tasa dhufti.

Guyyaa Qiyaamatti amananii hojii gaarii hojjachuun of qopheessun amala nama qaruuteti.

Sheyxaana Guyyaan Qiyaamaa hin jirtu. jedhe sitti hasaasu hin dhagahin ni baddaati.

Imaana Guyyaa Qiyaama onnee tee keessatti hidda qabsiisuuf suuralee Qur'aana kanneen armaan gadi hiika isaanii waliin sirritti qo'adhu. Suuratu Qaaf (50), ax-Xuur(52), Ar-Rahman(55), Al-Waaqii'a(56), Al-Haaqqah(69), Al-Qiyaama(75), An-Naba(78), At-Takwiir(81), Al-Infixaar(82), Al-Inshiqaaq(84), al-gaashiya(88), al-fajr(89) fi kkf.

Yakka cunqursitoonni (zaalimonni) hojjatani fi dubartoota qullaa yaa'an yommuu ilaalan Guyyaan Qiyaama akka dhuftu bilic godhe namatti agarsiisa. Sababni isaas, yakka raawwataniif osoo hin adabamin addunyaa tana irraa du'u.

Aakhiratti (Jireenya Boodatti) amanuu dhiisu fi ishiif qophaa'u dagachuun adabbii hamatti kan nama geessudha.

Kitaabban wabii:

Tafsiir suuratu Al-Baqarah-jildii 1, fuula 106-107, ibn Useymiin

[Ragaalee ciccimoo Kan Guyyaa Kaafamaa](#)

Date Created

September 16, 2017

Author

admin